

سیگنال‌ها و سیستم‌ها

دکتر حمید حسن‌پور

فصل ششم

مقدمه‌ای بر طراحی فیلترها

فهرست مطالب فصل

۷- ۱- مقدمه

۷- ۲- سیستم‌های LTI و فیلترها

۷- ۳- فیلتر انتخابگر فرکانس

۷- ۴- تقریب فیلترها

۷- ۵- طراحی فیلتر با کمک نرم افزار *Matlab*

مقدمه

- در بسیاری از مسائل، تغییر دامنه فرکانسی برخی از مولفه‌های فرکانسی و یا حتی حذف آن‌ها می‌تواند مفید باشد. فیلتر کردن سیگنال‌ها به این موضوع اشاره دارد.
- برخی از کاربردها
 - حذف نویز از صدا می‌تواند به کمک فیلتر کردن سیگنال صدا اتفاق بیفتد.
 - انتخاب یک باند فرکانسی در سیستم‌هایی مثل گیرنده‌ها و پردازشگرها
 - حذف یک فرکانس یا باند فرکانسی نامطلوب
 - کاهش توان نویز سیگنال‌ها
- فیلترها را می‌توان به دو گروه انتخابگر فرکانس (Frequency selective) و عمومی یا دلخواه (General) تقسیم نمود.

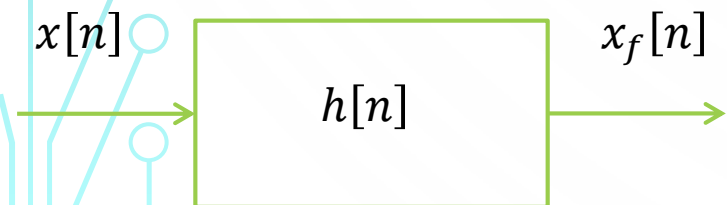
سیستم‌های LTI و فیلترها

- سیستم‌های LTI می‌توانند به عنوان فیلتر عمل کنند.
- در شکل زیر سیگنال $x[n]$ به وسیله‌ی سیستم با پاسخ ضربه $h[n]$ فیلتر شده است.
- همانطور که می‌دانید سیگنال فیلتر شده $x_f[n]$ از رابطه زیر محاسبه می‌شود.

$$x_f[n] = x[n] * h[n]$$

از آنجایی که هدف ما فیلتر کردن در حوزه فرکانس است، می‌توان نوشت:

$$x_f[n] = \mathfrak{F}^{-1}\{X_f[k]\} = \mathfrak{F}^{-1}\{X[k] \cdot H[k]\}$$

مثال: سیستم LTI با پاسخ ضرب $h[n] = \frac{1}{5.8} e^{-\frac{n^2}{36}}, 0 \leq n \leq 100$ را در نظر بگیرید.

الف: پاسخ ضربه سیستم را در حوزه زمان و در حوزه فرکانس رسم نمایید.

ب: سیگنال $x[n] = e^{-0.03n} + \sin(2n), 0 \leq n \leq 100$ را در نظر بگیرید. این سیگنال را در حوزه زمان و در حوزه فرکانس رسم نمایید.

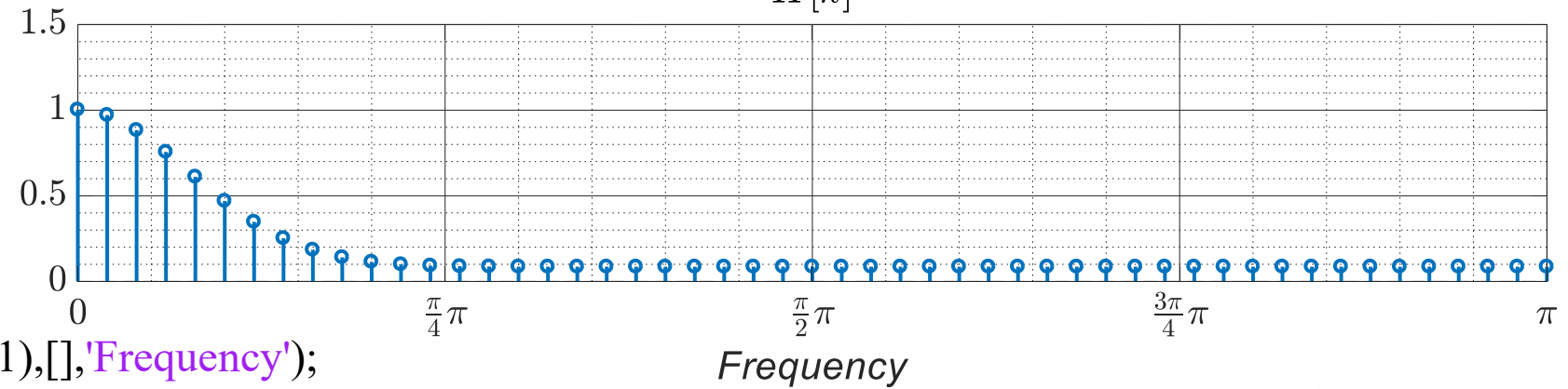
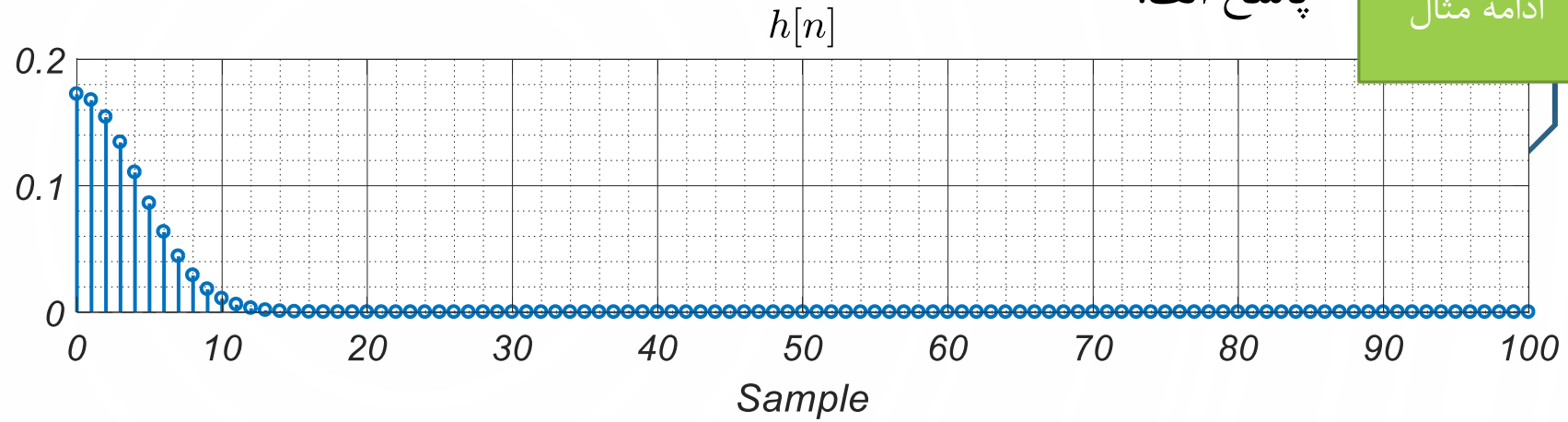
ج: سیگنال $x[n]$ را به کمک سیستم مد نظر فیلتر نمایید (سیگنال $x_f[n]$). سپس آن را رسم نمایید.

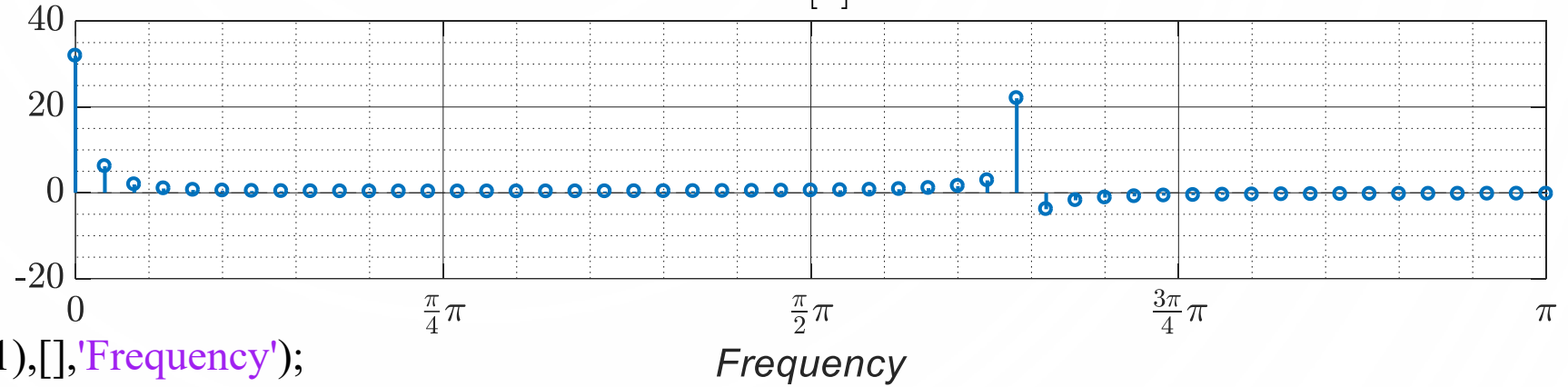
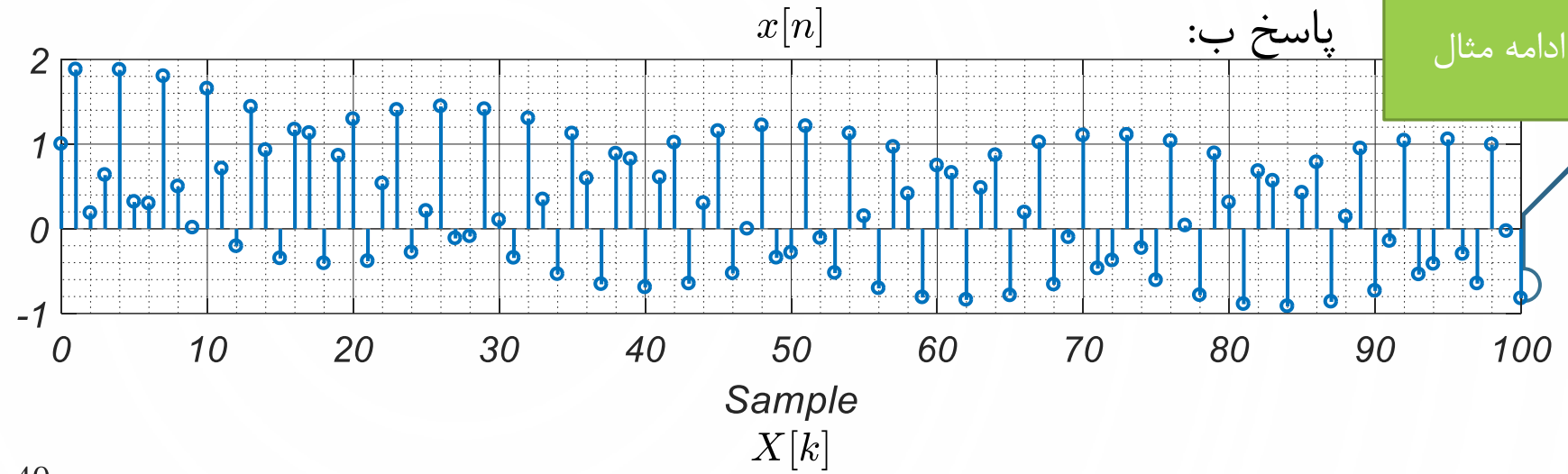
د: سیگنال‌های $x[n]$ ، $x_f[n]$ و $x_1[n] = e^{-0.03n}$ را رسم نمایید. از این تصاویر چه نتیجه‌ای می‌گیرید.

```

clc;
clear;
close all;
%% Ans A
n=0:100;
sigma=1;
A=1/5.8;
h=A*exp(-(n.^2)./36);
H=fft(h);
subplot(2,1,1)
SS_rep_dt(0:length(h)-1,h,[]);
title('$h[n]$', 'Interpreter', 'latex');
subplot(2,1,2)
SS_rep_dt((0:50)/100*2*pi,H(1:51),[], 'Frequency');
title('$H[k]$', 'Interpreter', 'latex');
ax=gca;
ax.XTick=0:pi/4:pi;
ax.XTickLabel={'$0$' '$\frac{\pi}{4}\pi$' '$\frac{\pi}{2}\pi$' '$\frac{3\pi}{4}\pi$' '$\pi$'};
ax.TickLabelInterpreter='latex';
xlim([0 pi]);

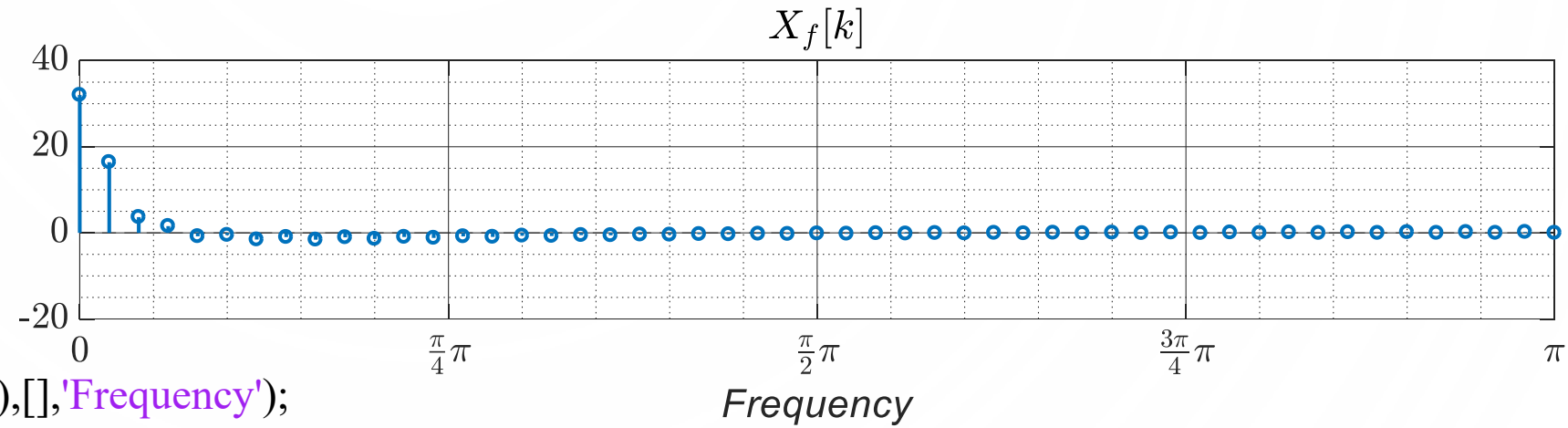
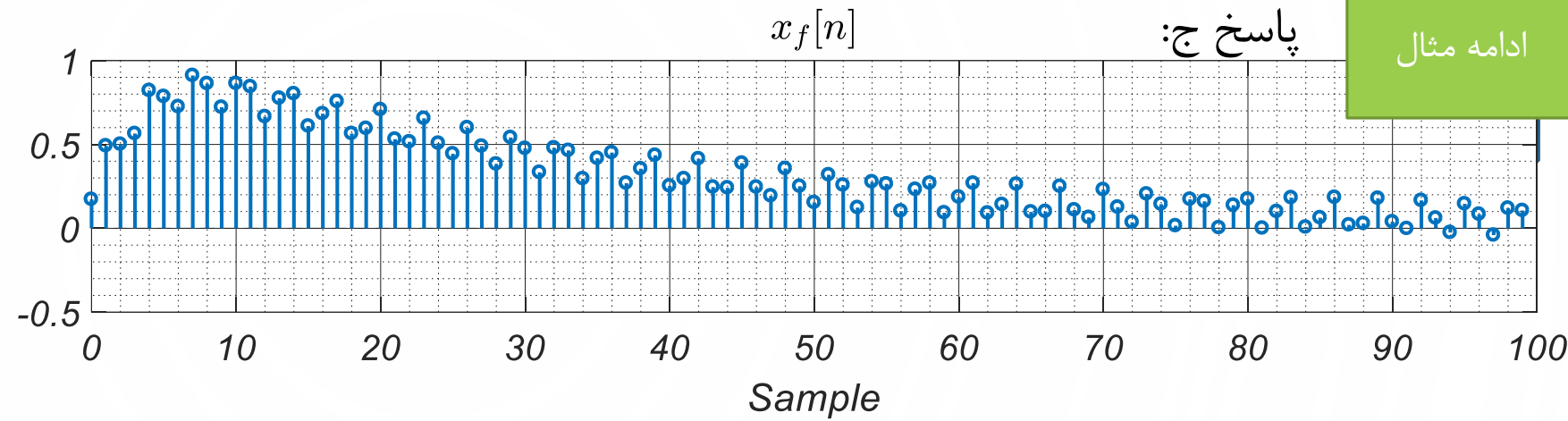
```


%% Ans B

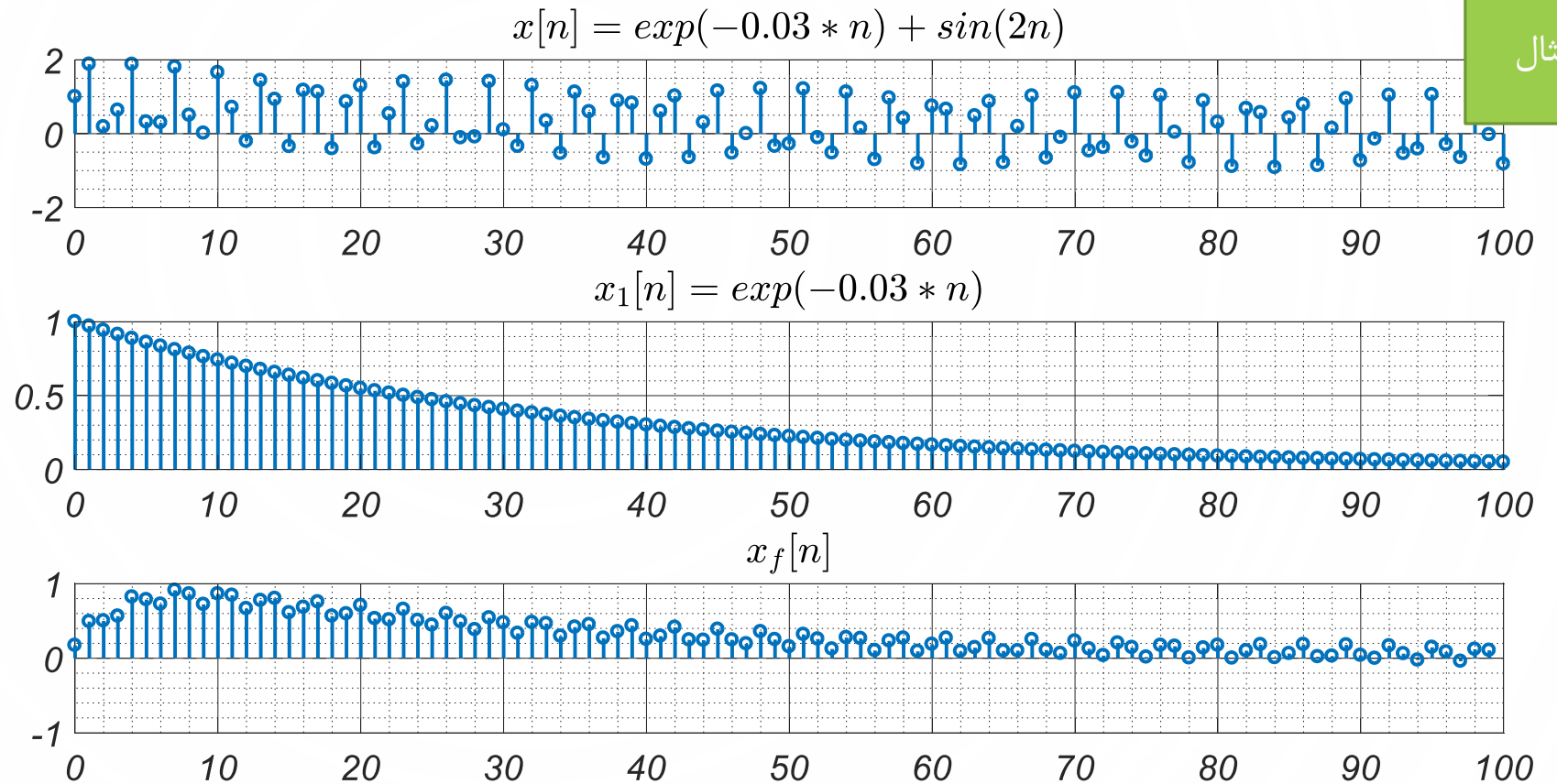
```
figure;
x=exp(-0.03*n)+sin(2*n);
X=fft(x);
subplot(2,1,1)
SS_rep_dt((0:100),x,[]);
title('$x[n]$', 'Interpreter', 'latex');
subplot(2,1,2)
SS_rep_dt((0:50)/100*2*pi,X(1:51),[], 'Frequency');
title('$X[k]$', 'Interpreter', 'latex');
ax=gca;
ax.XTick=0:pi/4:pi;
ax.XTickLabel={'0$' '$\frac{\pi}{4}\pi$' '$\frac{\pi}{2}\pi$' '$\frac{3\pi}{4}\pi$' '$\pi$'};
ax.TickLabelInterpreter='latex';
xlim([0 pi]);
```

```
%% Ans C
```

```
figure;
x_f=conv(x,h);
X_f=fft(x_f);
subplot(2,1,1)
SS_rep_dt(0:99,x_f(1:100),[]);
title('$x_f[n]$', 'Interpreter', 'latex');
subplot(2,1,2)
SS_rep_dt((0:50)/100*2*pi,X_f(1:51),[], 'Frequency');
title('$X_f[k]$', 'Interpreter', 'latex');
ax=gca;
ax.XTick=0:pi/4:pi;
ax.XTickLabel={'$0$' '$\frac{\pi}{4}\pi$' ...
'$\frac{\pi}{2}\pi$' '$\frac{3\pi}{4}\pi$' '$\pi$'};
ax.TickLabelInterpreter='latex';
xlim([0 pi]);
```

پاسخ د:

%%

```
figure;
subplot(3,1,1)
SS_rep_dt((0:100),x,[],"");
title('$x[n]=\exp(-0.03*n)+\sin(2n)$','Interpreter','latex');
subplot(3,1,2)
x_1=exp(-0.03*n);
SS_rep_dt((0:100),x_1,[],"");
title('$x_1[n]=\exp(-0.03*n)$','Interpreter','latex');
subplot(3,1,3)
SS_rep_dt(0:99,x_f(1:100),[],"");
title('$x_f[n]$','Interpreter','latex');
```

با اعمال فیلتر بر روی سیگنال $x[n]$ ، مولفه سینوسی آن تا حدی حذف گردید و مولفه دیگر باقی ماند.

فیلتر انتخابگر فرکانس (FREQUENCY-SELECTIVE FILTER)

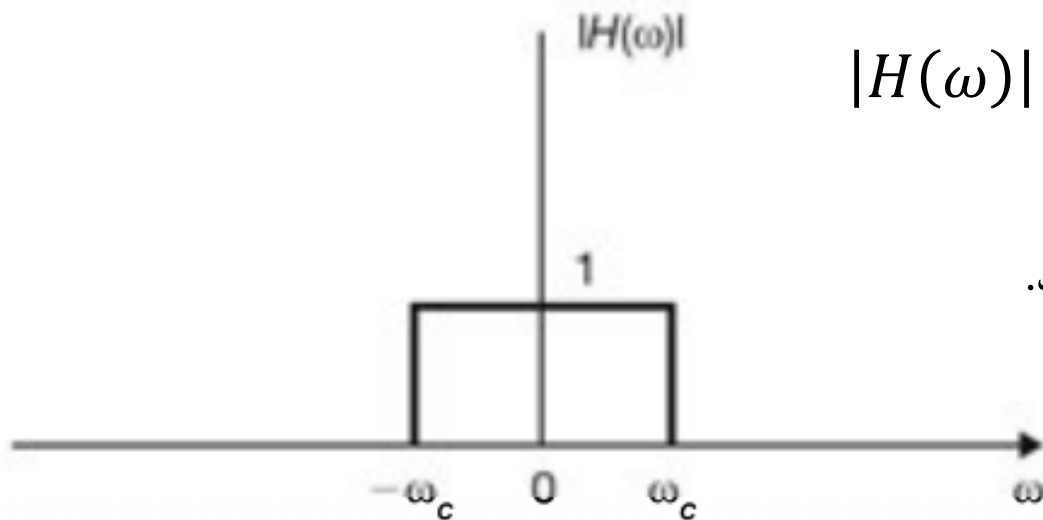
- یکی از انواع فیلترها، فیلتر انتخابگر فرکانس است. در این فیلتر، مولفه‌های یک محدوده فرکانسی بدون تغییر باقی می‌مانند. همچنین سایر مولفه‌های فرکانسی، توسط این فیلتر حذف می‌شوند.
- معروف‌ترین فیلترهای ایده‌آل در این خانواده به صورت زیر هستند.
 - ✓ الف: فیلتر پایین‌گذر ایده‌آل (Ideal Low-Pass Filter)
 - ✓ ب: فیلتر بالاگذر ایده‌آل (Ideal High-Pass Filter)
 - ✓ ج: فیلتر میان‌گذر ایده‌آل (Ideal Bandpass Filter)
 - ✓ د: فیلتر میان‌نگذر ایده‌آل (Ideal Bandstop Filter)

الف: فیلتر پایین‌گذر ایده‌آل (IDEAL LOW-PASS FILTER)

- تابع تبدیل یک فیلتر پایین‌گذر ایده‌آل به صورت زیر است.

$$|H(\omega)| = \begin{cases} 1 & |\omega| \leq \omega_c \\ 0 & |\omega| > \omega_c \end{cases}$$

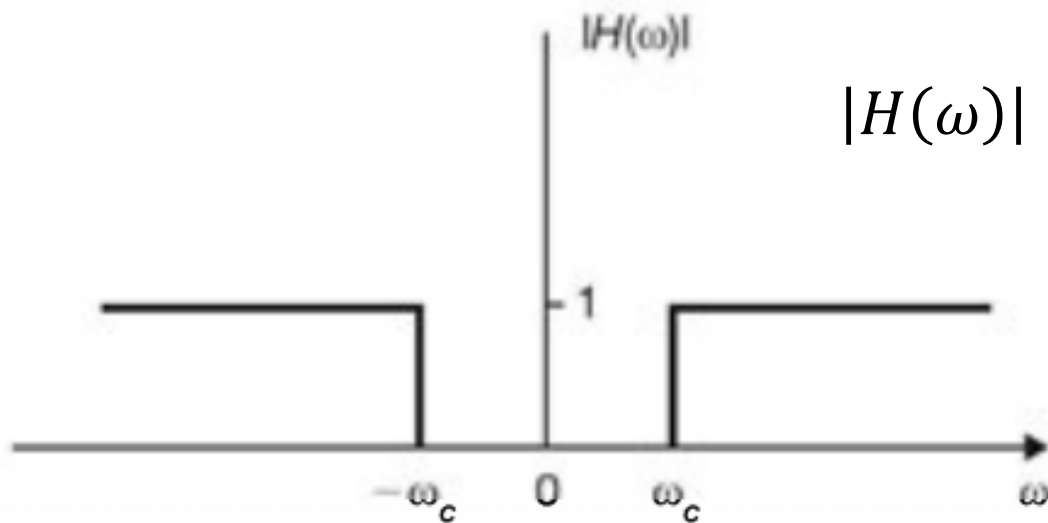
- به ω_c فرکانس قطع (cutoff frequency) گفته می‌شود.

ب: فیلتر بالاگذر ایده آل (IDEAL HIGH-PASS FILTER)

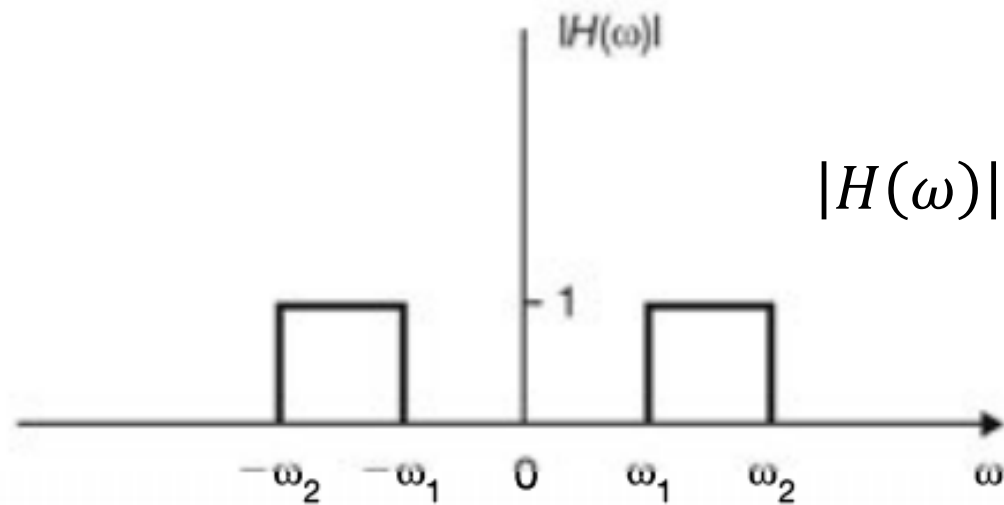
- تابع تبدیل یک فیلتر بالاگذر ایده آل به صورت زیر است.

$$|H(\omega)| = \begin{cases} 0 & |\omega| \leq \omega_c \\ 1 & |\omega| > \omega_c \end{cases}$$

ج: فیلتر میان‌گذر ایده‌آل (IDEAL BANDPASS FILTER)

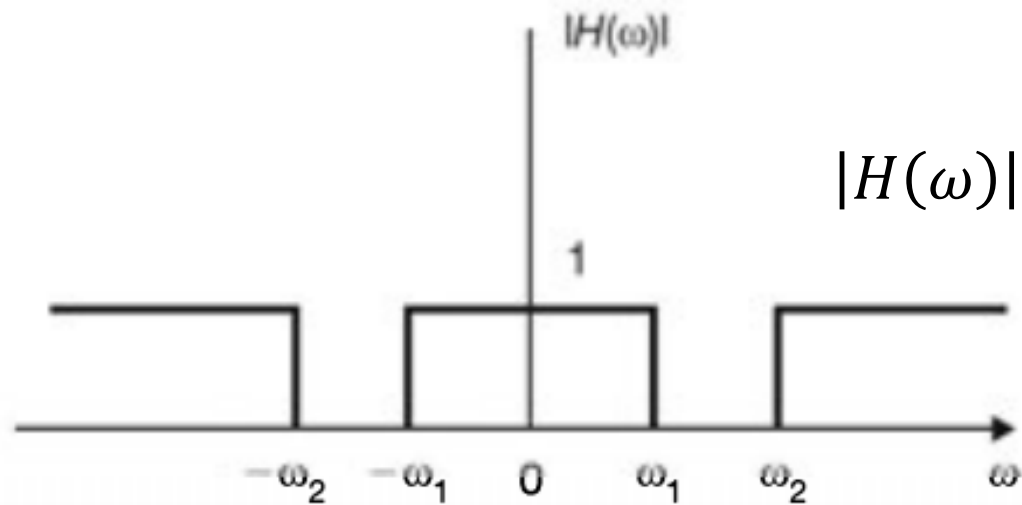
- تابع تبدیل یک فیلتر میان‌گذر ایده‌آل به صورت زیر است.

$$|H(\omega)| = \begin{cases} 1 & \omega_1 < \omega < \omega_2 \\ 0 & \text{در غیر این صورت} \end{cases}$$

د: فیلتر میان‌گذر ایده‌آل (IDEAL BANDSTOP FILTER)

- تابع تبدیل یک فیلتر میان‌گذر ایده‌آل به صورت زیر است.

$$|H(\omega)| = \begin{cases} 0 & \omega_1 < \omega < \omega_2 \\ 1 & \text{در غیر اینصورت} \end{cases}$$

تقریب فیلترها

- تقریباً تمامی فیلترها در حالت ایده‌آل خود غیر قابل تحقق می‌باشند که علت آن غیر علی (**noncasual**) بودن آن‌ها است. به عنوان مثال پاسخ ضربه فیلتر ایده‌آل پایین‌گذر چنین می‌باشد.

$$h(t) = \frac{\omega_c}{\pi} \text{sinc} \left(\frac{\omega_c}{\pi} t \right)$$

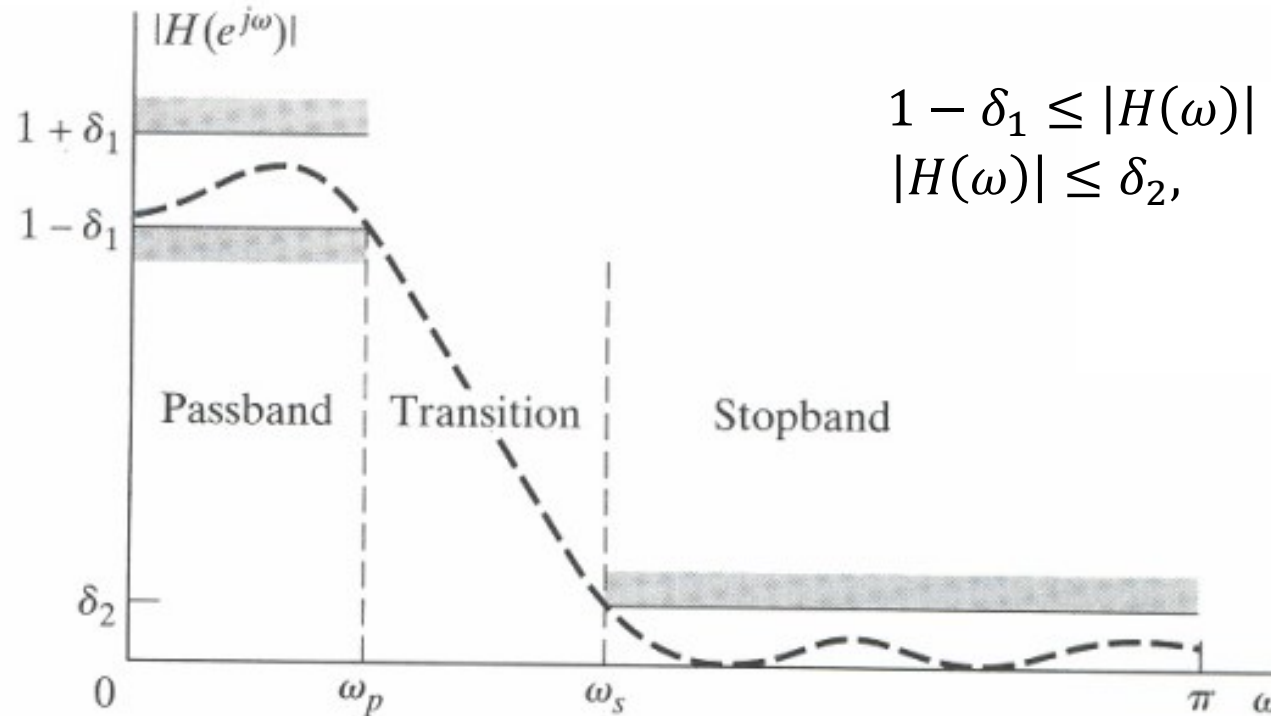
- جهت رفع این اشکال، از تقریب فیلترها (Filter Approximation) استفاده می‌شود.
- هدف از تقریب فیلترها، تقریب زدن مشخصه ایده‌آل آن‌ها توسط تابعی پیوسته بر حسب فرکانس است بطوری که تابع تبدیل مربوطه قابل تحقق باشد.

تقریب فیلترهای انتخابگر فرکانس

- برای تقریب مشخصه ی دامنه ی فیلترهای انتخاب گر فرکانس دو مرحله زیر را در نظر بگیرید.
 - ✓ برای آنها یک دیواره ی تضعیف تعریف می شود که دارای سه ناحیه عبور (Passband)، قطع (Stopband) و گذر (Transition Band) است.
 - ✓ پس از تعریف دیواره ی تضعیف، از توابع فرکانسی خاصی جهت تقریب دامنه ی فیلترها استفاده می شود، بطوریکه تمامی این توابع در داخل محدوده مجاز دیواره تضعیف قرار داشته باشند.

تقریب فیلترهای انتخابگر فرکانس (ادامه)

- در عمل طراحی فیلترهای ایده‌آل ممکن نیست. به طور مثال، فیلتر پایین‌گذر را می‌توان به صورت زیر مدل کرد.

$$1 - \delta_1 \leq |H(\omega)| \leq 1 + \delta_1, \\ |H(\omega)| \leq \delta_2,$$

$$|\omega| \leq \omega_p \\ |\omega| \geq \omega_s$$

طراحی فیلتر با کمک نرم افزار MATLAB

• برای اینکار از ابزار filterDesigner استفاده می کنیم.

Filter Designer - [untitled.fda]

File Edit Analysis Targets View Window Help

Current Filter Information

Structure: Direct-Form FIR
Order: 50
Stable: Yes
Source: Designed

Store Filter ...
Filter Manager ...

Filter Specifications

Mag. (dB)

0

A_{pass}

A_{stop}

0 F_{pass} F_{stop} $F_s/2$ f (Hz)

Response Type

☒ Lowpass
☐ Highpass
☐ Bandpass
☐ Bandstop
☐ Differentiator

Design Method

☐ IIR Butterworth
☒ FIR Equiripple

Filter Order

☐ Specify order: 10
☒ Minimum order

Options

Density Factor: 20

Frequency Specifications

Units: Hz
 F_s : 48000
 F_{pass} : 9600
 F_{stop} : 12000

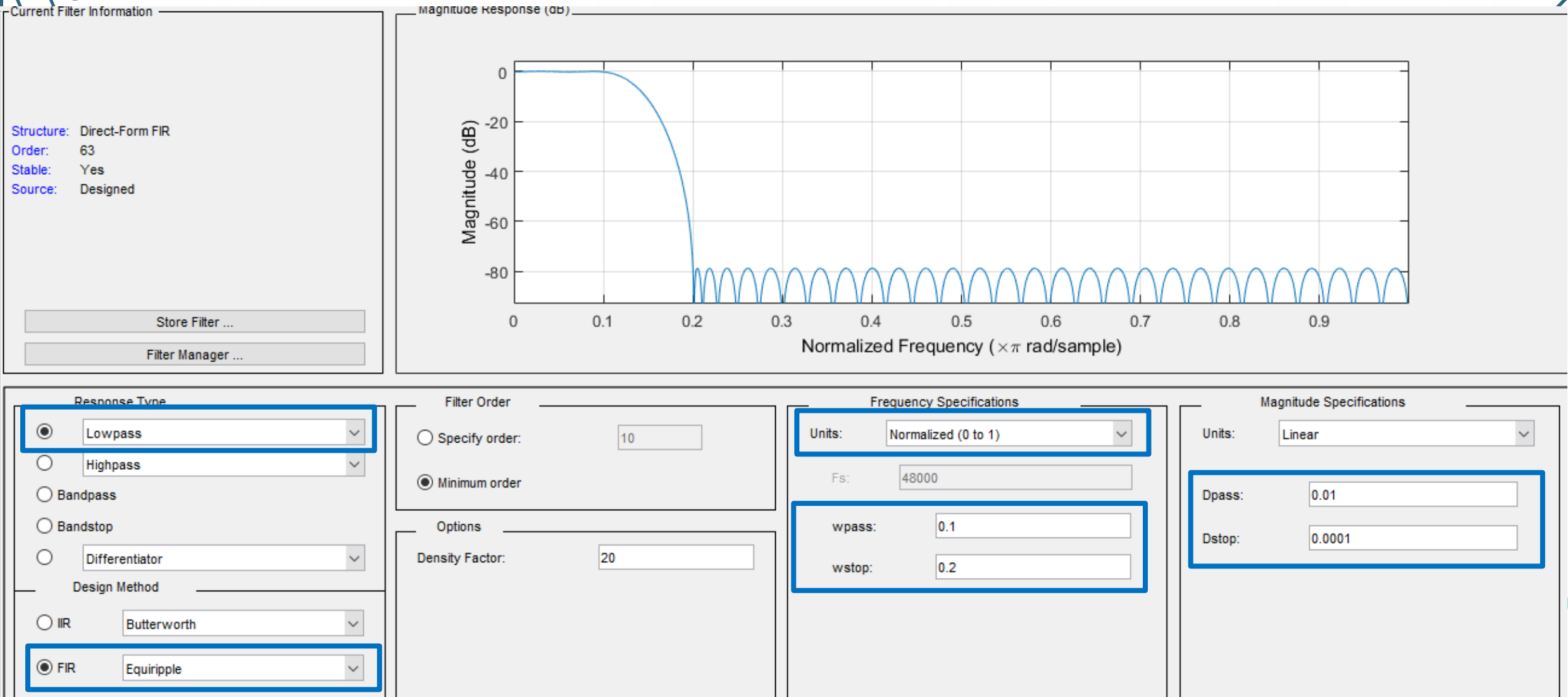
Magnitude Specifications

Units: dB
 A_{pass} : 1
 A_{stop} : 80

Design Filter

Ready

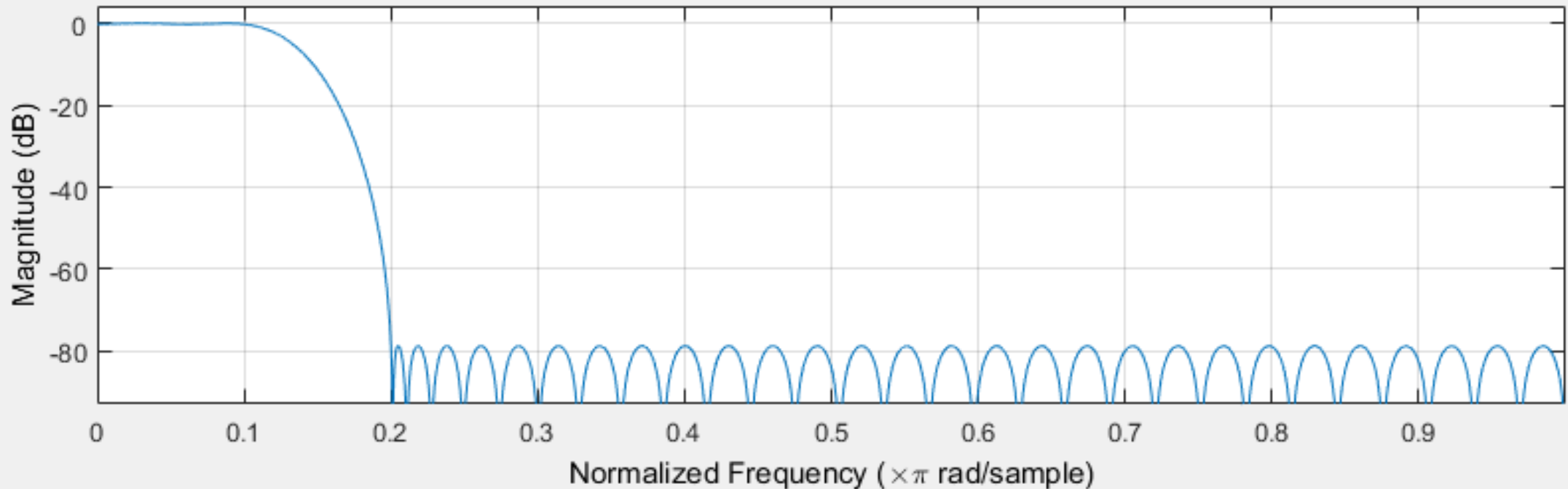
- فرض کنید میخواهیم فیلتری پایین‌گذر با فرکانس گذر و قطع $0.1\pi, 0.2\pi$ طراحی کنیم. پس از طراحی از منوی *File*، با کمک گزینه *Export* پاسخ ضربه سیگنال را ذخیره می‌نماییم.

- در نمایش طیف فرکانسی فیلتر، از dB استفاده شده است. برای تبدیل یک عدد به dB ، ده برابر لگاریتم ده آن را محاسبه می‌کنیم.

$$|H(\omega)|_{dB} = 10 \log_{10}(|H(\omega)|)$$

- این نمایش باعث می‌شود اعداد نزدیک به صفر بهتر نمایش داده شوند.


```

clc; clear; close all;
[OriginalSig, fs]=audioread('OriginalVoice.wav');
[noisySig, fs]=audioread('NoisyVoice.wav');
load Filter.mat
%%
filtered_sig=conv(noisySig,Filter1);
audiowrite('FilteredVoice.wav',filtered_sig,fs);
%%
OriginalSig=fft(originalSig,fs);
NoisySig=fft(noisySig,fs);
Filtered_sig=fft(filtered_sig,fs);

figure;
subplot(221)
plot(abs(OriginalSig(1:end/2)));
title('Original Signal');
subplot(222)
plot(abs(NoisySig(1:end/2)));
title('Noisy Signal');
subplot(223)
plot(abs(Filtered_sig(1:end/2)));
title('Filtered Signal');

```

مثال: یک سیگنال صوتی آلوده به نویز در اختیار شما قرار دارد. برای رفع نویز فیلتری پایین‌گذر با فرکانس گذر و قطع 3000Hz و 3500Hz طراحی کنید. سپس سیگنال را به کمک آن فیلتر نمایید.

سیگنال ذخیره شده را مجدداً به صورت صدا ذخیره نمایید.

